

Voorstel van wet ter verruiming van de mogelijkheden tot opsporing en vervolging van internationale misdrijven

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen deel

1. Inleiding

Nederland heeft als gastland van verschillende internationale tribunalen en internationale hoven in Den Haag ('legal capital of the world') een bijzondere rol en verantwoordelijkheid bij de voorkoming van straffeloosheid van personen die zich schuldig hebben gemaakt aan internationale misdrijven. Nederland heeft als verdragspartij bij het Statuut van Rome inzake het Internationale Strafhof (Trb. 2000, 120) ook een verantwoordelijkheid bij de vervolging van verdachten van internationale misdrijven. In laatstgenoemd verband heeft Nederland de misdrijven die aan de rechtsmacht van het Internationaal Strafhof zijn onderworpen, in de nationale strafwetgeving strafbaar gesteld en extraterritoriale secundaire universele rechtsmacht over deze misdrijven gevestigd. Dit stelt ons land in staat die misdrijven te vervolgen en te berechten ook als deze in het buitenland door niet-nationalen zijn gepleegd. Het Statuut van Rome ziet op vervolging en berechting van internationale misdrijven door het Internationaal Strafhof. Uit het in het Statuut besloten liggende complementariteitsbeginsel volgt redelijkerwijs dat staten die partij zijn die misdrijven ook zelf strafbaar stellen en terzake adequate rechtsmacht vestigen zodat de daders niet onbestraft blijven. Met andere woorden, de primaire verantwoordelijkheid bij de voorkoming van straffeloosheid van verdachten van internationale misdrijven ligt bij de verdragspartijen. Eerst nadat genoegzaam is gebleken dat een verdragspartij niet in staat of bereid is om te vervolgen en te berechten, ligt een vervolging door het Internationaal Strafhof in de rede.

De op 1 oktober 2003 in werking getreden Wet internationale misdrijven (hierna: Wim) geeft uitvoering aan het complementariteitsbeginsel (Kamerstukken II 2001/02, 28337, nr. 3, pp. 2 en 18). Deze wet stelt de vier categorieën internationale misdrijven: genocide, misdrijven tegen de menselijkheid, oorlogsmisdrijven en foltering strafbaar en vestigt ruime extraterritoriale rechtsmacht over die misdrijven. Met de totstandkoming van de Wim zijn de mogelijkheden voor opsporing, vervolging en berechting van internationale misdrijven in belangrijke mate verruimd. Desalniettemin is het juridisch instrumentarium ten behoeve van

de opsporing en vervolging van internationale misdrijven nog op een aantal onderdelen voor verruiming vatbaar. Hierbij kan onder andere worden gewezen op de beperkte rechtsmacht voor het misdrijf genocide, zoals die gold voor de inwerkingtreding van de Wim, de beperkte mogelijkheden voor uitlevering terzake het misdrijf genocide en ernstige oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict en de onmogelijkheid van overname van strafvervolging van een internationaal gerecht.

In mijn brief van 9 september 2008 aan de Tweede Kamer heb ik toegezegd dat het juridisch instrumentarium ten behoeve van de opsporing en vervolging van internationale misdrijven tegen het licht zal worden gehouden en dat de wettelijke knelpunten zo veel mogelijk zullen worden weggenomen (Kamerstukken II 2007/08, 31 200 VI, nr. 193). De beschikbaarheid van een slagvaardig en effectief juridisch instrumentarium in dezen is niet alleen noodzakelijk en wenselijk vanuit de verantwoordelijkheid van Nederland als gastland van het Internationaal Strafhof en als verdragspartij bij het Statuut van Rome, maar ook vanuit mijn toezegging om personen aan wie artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag is tegengeworpen, daadwerkelijk te kunnen vervolgen en berechten en mijn streven dat Nederland internationaal voorop loopt bij de opsporing en vervolging van internationale misdrijven (zie Kamerstukken II 2007/08, 31 200, nr. 160). Met dit wetsvoorstel doe ik mijn toezeggingen gestand. De belangrijkste voorgestelde wijzigingen in het wettelijk instrumentarium hebben betrekking op de onderwerpen rechtsmacht (paragraaf 2), uitlevering (paragraaf 3) en overname van strafvervolging (paragraaf 4).

2. Terugwerkende kracht van rechtsmacht voor het misdrijf genocide

2.1 Achtergrond

Voor een goed begrip van de reikwijdte van de Nederlandse strafwet betreffende internationale misdrijven dient 1 oktober 2003 als datum van inwerkingtreding van de Wim goed voor ogen te worden gehouden. Voor internationale misdrijven die zijn gepleegd vóór 1 oktober 2003, dienen de strafbaarstelling en de daaraan gekoppelde rechtsmacht te worden gevonden in drie afzonderlijke wetten, te weten de Wet Oorlogsstrafrecht van 1952, de Uitvoeringswet genocideverdrag van 1964 en de Uitvoeringswet folteringverdrag van 1988. Misdrijven tegen de menselijkheid waren vóór de inwerkingtreding van de Wim naar Nederlands strafrecht nog niet als zodanig strafbaar gesteld.

De Wim vestigt in artikel 2, eerste lid, rechtsmacht wanneer het strafbare feit is begaan tegen een Nederlander (passief nationaliteitsbeginsel) of door een Nederlander (actief nationaliteitsbeginsel) dan wel wanneer de verdachte zich in Nederland bevindt (secundaire

universele rechtsmacht, gebaseerd op het beginsel van *aut dedere aut iudicare*). Dit is met name een uitbreiding van rechtsmacht voor het misdrijf genocide onder de Uitvoeringswet genocideverdrag, waarin de Nederlandse strafwet slechts toepasselijk is verklaard voor zover het strafbare feit is begaan door of tegen een Nederlander. Voor oorlogsmisdrijven en foltering bestond ingevolge de Wet Oorlogsstrafrecht en de Uitvoeringswet folteringverdrag reeds universele rechtsmacht.

Hieruit zou de conclusie kunnen worden getrokken dat de in de Wim neergelegde rechtsmacht voldoende is om verdachten van internationale misdrijven, in het bijzonder verdachten van het misdrijf genocide, te kunnen vervolgen. Echter, de zaken die het landelijk parket van het openbaar ministerie en het team internationale misdrijven van de Dienst Nationale Recherche van het KLPD tot op heden bezighouden, hebben nagenoeg alle betrekking op internationale misdrijven die vóór 1 oktober 2003 zijn gepleegd. Hierop is het beperktere rechts(macht)regime van de Uitvoeringswet genocideverdrag van toepassing. Uit een inventarisatie van het landelijk parket blijkt dat het openbaar ministerie zich de komende jaren nog in belangrijke mate zal bezighouden met deze oude zaken, waarbij het in veel gevallen gaat om het misdrijf genocide. Veruit de meeste zaken die onder de aandacht worden gebracht van het openbaar ministerie, zien op naar Nederland afgereisde vreemdelingen die zich in het land van herkomst geruime tijd geleden schuldig hebben gemaakt aan internationale misdrijven (de zogenoemde 1F-zaken). Hierbij kan worden gedacht aan de genocide in Rwanda in 1994, de gifgasaanvallen in Irak in 1987-1988, de oorlogen in Afghanistan in (met name) 1978-1992 en de oorlogen in voormalig Joegoslavië. De toepasselijkheid van het rechtsmachtregime van de Wet Oorlogsstrafrecht en de Uitvoeringswet folteringverdrag brengt geen vervolgingsbeletselen met zich. Dit is wel het geval voor de Uitvoeringswet genocideverdrag. Ingevolge de Uitvoeringswet genocideverdrag heeft Nederland als gezegd voor genocide alleen rechtsmacht voor zover het misdrijf is begaan door een Nederlander dan wel tegen een Nederlander. Nu van dergelijke aanknopingspunten redelijkerwijs niet snel sprake zal zijn in het geval van de genocide in Rwanda, heeft dit tot gevolg dat het openbaar ministerie de hier te lande verblijvende vreemdeling niet zal kunnen vervolgen voor genocide, begaan vóór 1 oktober 2003, maar noodgedwongen oorlogsmisdrijven of het misdrijf foltering ten laste dient te leggen. Deze misdrijven zijn van een juridisch andere orde en kunnen niet altijd als zodanig worden gekwalificeerd. Dit is niet alleen onbevredigend voor de slachtoffers en hun familie, maar geeft ook het onwenselijk signaal af dat Nederland niet in staat is om hier te lande aanwezige verdachten van genocide voor dit zeer ernstige misdrijf te vervolgen en te berechten. In dit licht stel ik daarom voor om de in de Wim gevestigde secundaire

universele rechtsmacht voor het misdrijf genocide te laten terugwerken tot aan het moment van inwerkingtreding van de Uitvoeringswet genocideverdrag, te weten 18 september 1966. Dit voorstel wijkt af van een bestendige lijn van de strafwetgever. Zoals ik hierna nader zal uiteenzetten, acht ik het voorstel om hiervan in dit geval af te wijken, alleszins toelaatbaar en verantwoord.

2.2 De aard en strafbaarstelling van het misdrijf genocide

De strafbaarstelling in de Wim en de Uitvoeringswet genocideverdrag van het misdrijf genocide is identiek aan de definitie van genocide zoals neergelegd in artikel II van het op 9 december 1948 te Parijs tot stand gekomen Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide (Trb. 1960, 32). Ook in de statuten van het Internationaal Strafhof, het Joegoslaviëtribunaal en het Rwandatribunaal is de definitie van het Genocideverdrag woordelijk overgenomen. Het kenmerkende van genocide is gelegen in het bijzondere oogmerk dat bij de dader aanwezig moet zijn om nationale, etnische, raciale of religieuze groepen als zodanig geheel of gedeeltelijk te vernietigen. In de definitie wordt een aantal handelingen omschreven die dit doel kunnen bewerkstelligen. Het misdrijf genocide behoort tot de meest ernstige misdrijven en wordt binnen de internationale rechtsorde gerekend tot het *ius cogens*: een dwingende norm van algemeen volkenrecht, een norm die aanvaard en erkend is door de internationale gemeenschap van staten in haar geheel als een norm, waarvan geen afwijking is toegestaan en die slechts kan worden gewijzigd door een latere norm van algemeen volkenrecht van dezelfde aard (artikel 53 van het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht, Trb. 1977, 169).

2.3 Terugwerkende kracht en het legaliteitsbeginsel

De mogelijkheden voor het toekennen van terugwerkende kracht aan een strafrechtelijke bepaling worden begrensd door het legaliteitsbeginsel. Op internationaal niveau is het legaliteitsbeginsel neergelegd in artikel 15, eerste lid, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) en artikel 7, eerste lid, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM). Daarin is bepaald dat niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. In het tweede lid van beide verdragsartikelen is echter een uitzondering op het legaliteitsbeginsel gemaakt ten aanzien van de berechting en bestraffing van iemand die schuldig is aan een handelen of nalaten, dat ten tijde van het handelen of nalaten, een

misdrijf was overeenkomstig de algemene rechtsbeginselen die door de beschaafde volken worden erkend. Het internationale recht biedt verdragspartijen derhalve de mogelijkheid om voor internationale misdrijven als genocide een uitzondering te maken op het verbod op terugwerkende kracht als aspect van het legaliteitsbeginsel. Deze uitzondering verwoordt de gedachte dat de aan het legaliteitsbeginsel ten grond liggende principes van rechtszekerheid en rechtsbescherming in het geval van internationale misdrijven die vallen onder het internationale gewoonterecht, niet onverkort gelden. Immers, bij iemand die genocide pleegt ofwel voornemens is te plegen kan redelijkerwijs geen twijfel bestaan over de rechtens ontoelaatbaarheid van zijn (voorgenomen) gedraging. Een aantal landen, zoals Canada, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk, hebben van de door het internationale recht geboden mogelijkheid voor het toekennen van terugwerkende kracht van strafbepalingen betreffende internationale misdrijven gebruik gemaakt.

De Nederlandse grondwetgever achtte het niet nodig om van deze in het IVBPR en EVRM geboden mogelijkheid gebruik te maken en was van mening dat het wettelijk instrumentarium voldoende mogelijkheden bood voor de berechting van toekomstige internationale misdrijven. Artikel 16 van de Grondwet (Gw) en artikel 1, eerste lid, Sr bevatten een ongeclausuleerd verbod tot berechting en bestraffing van iemand terzake van een feit dat ten tijde van het begaan van dat feit niet bij of krachtens de wet strafbaar was gesteld (Kamerstukken II 2001/02, 28 337, p. 24; HR 18 september 2001, NJ 2002, 559). De grondwettelijke verankering van dit beginsel - dat veelal geduid wordt onder het Latijnse adagium 'nullum delictum, nulla poena sine praevia lege poenali' - is letterlijk overgenomen van artikel 1, eerste lid, Sr en heeft eenzelfde reikwijdte en ratio. De zinsnede 'wettelijke strafbepaling' als gebezigd in artikel 16 Gw en artikel 1, eerste lid, Sr omvat elke strafbepaling welke bij wet in materiële zin tot stand is gekomen (Kamerstukken II 1975/76, 13872, nr. 3, blz. 51). Dit betekent dat Nederland geen rechtsmacht kan vestigen en uitoefenen over gedragingen zolang deze niet bij Nederlandse wet strafbaar zijn gesteld, ook al dienen de betreffende gedragingen te worden aangemerkt als dwingende normen van internationaal recht.

Artikel 16 van de Grondwet en artikel 1, eerste lid, Sr staan er daarentegen niet aan in de weg dat aan een bepaling die voorziet in verruiming van rechtsmacht, terugwerkende kracht wordt toegekend ten aanzien van gedragingen die reeds naar nationaal recht strafbaar waren ten tijde van het verrichten ervan. Het verbod van terugwerkende kracht als bedoeld in deze artikelen is beperkt tot de strafbaarstelling en de strafbedreiging en ziet derhalve niet op de rechtsmacht, hetgeen kan worden gezien als voorwaarde voor vervolging en waarin - in tegenstelling tot een strafbaarstelling - geen morele, materiële waardering betreffende de

gedraging tot uitdrukking wordt gebracht. Dit standpunt komt overeen met de heersende rechtsopvatting in de strafrechtelijke literatuur en rechtspraak. Zie in dit verband de uitspraak van de Hoge Raad van 21 oktober 2008, 08/00142, rechtsoverweging 6.2: “(...) De omstandigheid dat de verdachte zich in Nederland bevindt, is niet voldoende voor het aannemen van rechtsmacht. Weliswaar verklaart artikel 2, eerste lid aanhef en onder a, van de Wet internationale misdrijven in zo een geval de Nederlandse strafwet toepasselijk ten aanzien van misdrijven als de onderwerpelijke, doch deze wet is eerst in werking getreden op 1 oktober 2003. Noch in die wet noch elders is terugwerkende kracht toegekend aan die rechtsmachtvoorziening, ook al zou – mede gelet op artikel 7, tweede lid, EVRM – geen rechtsregel zich daartegen hebben verzet.”

Voorts en vooral past voornoemd standpunt binnen de ratio en reikwijdte van het verbod op terugwerkende kracht als aspect van het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel en is het verenigbaar met de daaraan ten grondslag liggende gedachten als rechtszekerheid, individuele vrijheid, rechtstatelijkheid en verwijtbaarheid (schuldgezichtspunt). Immers, bezwaarlijk kan worden gesteld dat principes als de rechtszekerheid en het schuldgezichtspunt ontoelaatbaar zijn geschonden bij een verruiming van rechtsmacht met terugwerkende kracht ten aanzien van gedragingen die reeds naar nationaal recht en internationaal (gewoonte)recht strafbaar waren ten tijde van het verrichten ervan. Dit geldt in het bijzonder voor internationale misdrijven als genocide waarover bij een ieder redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan over de ontoelaatbaarheid en ongeoorloofdheid van de gedraging.

De vraag tot welk moment de rechtsmacht als voorwaarde voor vervolgbaarheid maximaal kan terugwerken in tijd wordt derhalve bepaald door het moment waarop de nationale wetgever het strafbare feit bij wet in formele zin strafbaar heeft gesteld en kenbaar heeft gemaakt. Voor het misdrijf genocide is dat de datum van inwerkingtreding van de Uitvoeringswet genocideverdrag, te weten 18 september 1966.

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel dat geleid heeft tot de Wim is over de vraag omtrent het verlenen van terugwerkende kracht aan de strafbaarstellingen het volgende opgenomen. “In dit verband wil de regering er allereerst op wijzen dat dit vraagstuk in beginsel alleen betekenis heeft voor de misdrijven tegen de menselijkheid (en die gevallen van genocide waarover Nederland voorheen geen rechtsmacht had).” Zie Kamerstukken II 2001/02, 28337, nrs. 3, 6 en 22. Daar waar in de parlementaire geschiedenis verder nog gesproken wordt over terugwerkende kracht, is de aandacht uitsluitend gericht op de mogelijkheid van het toekennen van terugwerkende kracht ten aanzien van de strafbaarstelling

van misdrijven tegen de menselijkheid en het daaraan verbonden absoluut grondwettelijk verbod. De mogelijkheid en wenselijkheid van het verlenen van terugwerkende kracht aan rechtsmacht komen verder niet meer aan de orde. De wetgever vond ten tijde van de totstandkoming van de Wim geen aanleiding om in afwijking van bestaand wetgevingsbeleid de voorgestelde secundaire universele rechtsmacht ook te laten gelden voor oude genocidezaken. In de advisering over het wetsvoorstel Wim heeft de rechtspraak geen signaal afgegeven dat het voorgestelde instrumentarium niet toereikend zou zijn en dat er behoefte bestond aan ruimere rechtsmacht voor oude genocidezaken. Pas de afgelopen jaren is de rechtspraak geconfronteerd met deze problematiek. Hier komt bij dat het doel van de Wim hoofdzakelijk was gelegen in het spoedig implementeren van de materiële bepalingen van het Statuut van het Internationaal Strafhof teneinde de Nederlandse autoriteiten in staat te stellen om de desbetreffende internationale misdrijven hier te lande te kunnen vervolgen vanaf het moment dat het Internationaal Strafhof operationeel werd. De algemene vraag of het nationaal juridisch instrumentarium, naast de bij de Wim voorgestelde bepalingen, in dit kader verder nog op onderdelen kon worden verbeterd en verruimd, viel buiten het bestek van het wetsvoorstel.

In het algemeen moet terughoudendheid in acht worden genomen bij het toekennen van terugwerkende kracht aan een regeling waarbij het rechtsmachtregime wordt gewijzigd. Ik acht het evenwel geboden en alleszins verantwoord om in dit geval van dit uitgangspunt af te wijken. Zoals eerder in deze memorie is aangegeven behoort het misdrijf genocide - met de totstandkoming van het Genocideverdrag in 1948 als reactie op de Tweede Wereldoorlog - tot de meest ernstige misdrijven en wordt het binnen de internationale rechtsorde gerekend tot een dwingende norm waarvan niet kan worden afgeweken. Vanaf dat moment – en wat de Nederlandse rechtsorde betreft vanaf 18 september 1966 - mag redelijkerwijs verondersteld worden dat een ieder dient te weten dat genocide overal in de wereld ontoelaatbaar is en zal worden bestraft. Het belang van het voorkomen van straffeloosheid voor genocide moet in dezen zwaarder wegen dan handhaving van het aan het legaliteitsbeginsel ontleende uitgangspunt dat aan een rechtsmachtvoorziening met het oog op de rechtszekerheid geen terugwerkende kracht wordt toegekend. Ik acht het niet aanvaardbaar dat een vreemdeling die zich in den vreemde schuldig heeft gemaakt aan genocide tegen vreemdelingen, aan het rechtszekerheidsbeginsel een recht zou kunnen ontleenen om gevrijwaard te blijven voor vervolging hiervoor in Nederland, omdat ten aanzien van dit feit ten tijde van het plegen ervan nog geen extraterritoriale rechtsmacht bestond.

3. Uitlevering

3.1 Achtergrond

Met de inwerkingtreding van de Overleveringswet op 12 mei 2004 – ter implementatie van het Kaderbesluit betreffende het Europees Aanhoudingsbevel – wordt de (klassieke) uitlevering als rechtsinstrument binnen de Europese Unie (EU) niet meer toegepast in de verhouding tussen Nederland en andere EU-lidstaten. Binnen de Europese Unie is de uitlevering vervangen door overlevering als instrument om personen over te dragen van de ene lidstaat naar de andere lidstaat. In de verhouding tussen Nederland en niet-EU lidstaten is het rechtsinstrument van uitlevering nog onverkort van toepassing. Nu het rechtshulpverkeer bij internationale misdrijven in belangrijke mate betrekking heeft op staten buiten de EU, blijft de uitlevering als rechtsinstrument nog immer relevant voor de bestrijding van straffeloosheid.

Ingevolge artikel 2, derde lid, van de Grondwet en artikel 2 van de Uitleveringswet (Uw) kan uitlevering van een persoon aan een andere staat slechts plaatsvinden op grond van een verdrag. De vereiste verdragsbasis kan naast de specifieke uitleveringsverdragen als het Europees uitleveringsverdrag en de verschillende bilaterale uitleveringsverdragen worden gevonden in multilaterale verdragen die een expliciete rechtsbasis bieden voor uitlevering. Laatstgenoemde verdragen zijn opgesomd in artikel 51a, tweede lid, Uw. Hiernaast biedt de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven een rechtsbasis voor uitlevering van personen die zich schuldig hebben gemaakt aan ernstige oorlogsmisdrijven in internationaal gewapende conflicten.

De mogelijkheden die de Uitleveringswet en de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven bieden voor uitlevering van internationale misdrijven als bedoeld in de Wim, zijn als volgt. Van de viertal categorieën internationale misdrijven die in de Wim strafbaar zijn gesteld – genocide, misdrijven tegen de menselijkheid, oorlogsmisdrijven in (inter)nationale gewapende conflicten en foltering – is alleen voor het misdrijf foltering een rechtsbasis voor uitlevering in artikel 51a Uw opgenomen. De reden hiervoor is dat alleen voor het misdrijf foltering een multilateraal verdrag tot stand is gekomen waarin een specifieke bepaling is opgenomen betreffende uitlevering. Voor de overige internationale misdrijven is (tot op heden) geen specifiek uitleveringsverdrag tot stand gekomen dan wel een multilateraal verdrag dat een expliciete rechtsbasis biedt voor uitlevering.

De mogelijkheid voor uitlevering van oorlogsmisdrijven dient te worden gevonden in de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven van 19 mei 1954. De reikwijdte van deze wet is

ingevolge de bewoording in de aanhef, in verbinding met de opgesomde verdragen in artikel 1, beperkt tot oorlogsmisdrijven die een *ernstige schending* opleveren van de Verdragen van Genève. Het begrip ‘ernstige schending’ (‘grave breach’) als gebezigd in de Verdragen van Genève heeft uitsluitend betrekking op oorlogsmisdrijven in de context van een *internationaal* gewapend conflict.

Hieruit volgt dat artikel 51a Uitleveringsverdrag en de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven geen mogelijkheden bieden voor uitlevering ten aanzien van het misdrijf genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven in niet-internationaal gewapende conflicten. In het kader van een effectief IF-beleid en de verantwoordelijkheid die Nederland heeft als gastland van verschillende internationale hoven en tribunalen, acht ik het wenselijk dat uitlevering aan (verdrags)staten en internationale gerechten voor alle internationale misdrijven als bedoeld in het Statuut van Rome en de Wim in beginsel mogelijk moet zijn. Dit roept de vraag op of, en zo ja, op welke wijze de huidige onmogelijkheid voor uitlevering van personen die verdacht worden van het misdrijf genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en ernstige oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict kan worden opgeheven. Hierbij dient een onderscheid te worden gemaakt tussen enerzijds het misdrijf genocide en oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict en anderzijds misdrijven tegen de menselijkheid.

3.2 Uitlevering voor misdrijven tegen de menselijkheid

Nu artikel 2, derde lid, van de Grondwet de aanwezigheid van een verdrag vereist voor uitlevering en het misdrijf tegen de menselijkheid geen uitleveringsverdrag dan wel een multilateraal verdrag met een rechtsbasis voor uitlevering kent, kan bij afwezigheid van een dergelijk internationaal instrument geen nationale juridische grondslag tot stand worden gebracht voor misdrijven tegen de menselijkheid.

In dit verband kan volledigheidshalve nog worden opgemerkt dat het Statuut van Rome niet kan dienen als juridische grondslag voor uitlevering aan staten. Het Statuut is specifiek bedoeld voor de samenwerking van de statenpartijen met het Internationaal Strafhof en kan derhalve redelijkerwijs niet worden aangewezen als rechtsbasis voor uitlevering tussen statenpartijen onderling.

3.3 Uitlevering voor genocide en oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict

Indien de bestrijding van een misdrijf bij verdrag is geregeld, kan het betreffende verdrag een rechtsbasis bieden voor uitlevering en alsdan worden aangewezen als grondslag voor die uitlevering. Hierbij kan aansluiting worden gezocht bij artikel 51a, tweede lid, Uitleveringswet dan wel artikel 1 van de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven. Voor de bestrijding van genocide en oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict bestaan multilaterale verdragen. Zo is het misdrijf genocide neergelegd in het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide van 9 december 1948 (Trb. 1960, 32) en zijn oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict opgenomen in het gemeenschappelijk artikel 3 van de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 (Trb. 1951, 72, 73, 74, 75) en het daarbij behorende Tweede Aanvullende Protocol betreffende de bescherming van de slachtoffers van niet-internationale gewapende conflicten (Protocol II) van 8 juni 1977 (Trb. 1980, 88). De omstandigheid dat laatstgenoemde verdragen niet verplichten tot uitlevering en over dit onderdeel betrekkelijk weinig bepalen, is naar mijn mening niet bezwaarlijk voor het kunnen aanwijzen van deze verdragen als rechtsbasis voor uitlevering. Het is immers aan staten die uitlevering afhankelijk stellen van een verdrag, om te bepalen welke verdragen kunnen dienen als rechtsbasis voor uitlevering. In dit verband merk ik op dat de regulering van uitlevering in multilaterale verdragen ten tijde van de totstandkoming van het Genocideverdrag en de Verdragen van Genève relatief nieuw en weinig ontwikkelend was. Desalniettemin was de ratio van deze verdragen eenzelfde als de later tot stand gekomen verdragen zoals het Folteringsverdrag; verdragspartijen dienen hun wettelijk instrumentarium op orde te hebben en met elkaar te kunnen samenwerken teneinde de misdrijven op nationaal niveau te kunnen vervolgen en berechten. Dit veronderstelt strafbaarstelling, het vestigen van adequate rechtsmacht en de mogelijkheid voor uitlevering en rechtshulp. Dat de afwezigheid in een verdrag terzake een verplichting tot uitlevering dan wel een uitgebreide uitleveringsbepaling niet in de weg hoeft te staan aan het aanwijzen van het verdrag als nationale rechtsbasis voor uitlevering, blijkt uit het feit dat de Verdragen van Genève in de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven zijn aangemerkt als rechtsbasis voor uitlevering. Hiernaast dient te worden opgemerkt dat het mogelijk maken van uitlevering van verdachten van oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict in lijn is met de in de Verdragen van Genève opgenomen verplichting voor partijen tot het nemen van maatregelen die nodig zijn om verboden handelingen in een niet-internationaal gewapend

conflict tegen te gaan (zie de artikelen 49, derde lid, 50, derde lid, 129, derde lid 146, derde lid, van de Verdragen van Genève).

Alvorens wordt ingegaan of aansluiting bij artikel 1 Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven dan wel artikel 51a, tweede lid, Uitleveringswet in de rede ligt is, zal eerst worden ingegaan op de achtergrond en ratio van beide nationale uitleveringsgrondslagen.

Achtergrond Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven

De Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven is ontworpen ter implementatie van de in de vier Verdragen van Genève van 12 augustus 1949, zoals aangevuld bij het Aanvullend Protocol van 8 juni 1977 betreffende de bescherming van slachtoffers van internationale gewapende conflicten, opgenomen bepaling die het mogelijk maakt dat de desbetreffende staat, indien hij daaraan de voorkeur geeft, de verdachten van een ernstige inbreuk op de verdragen overeenkomstig de nationale wettelijke voorwaarde ter berechting overlevert aan een andere staat. De verdragsbepaling vermeldt slechts dat verdragspartijen de mogelijkheid hebben om overeenkomstig de nationale voorwaarden uit te leveren voor de strafbare feiten als genoemd in de verdragen. Van een verplichting tot uitlevering is geen sprake. Voor het overige behelst de verdragsbepaling niets.

De toenmalige regering achtte het wenselijk om gebruik te maken van de door de verdragen geboden mogelijkheid voor uitlevering, aangezien gemakkelijk gevallen kunnen worden bedacht waarin een berechting door een buitenlandse rechter de voorkeur verdient boven berechting door een Nederlandse rechter. Hierbij werd onder andere gewezen op het geval dat de misdrijven rechtstreeks zijn gericht tegen onderdanen van een andere staat of de getuigen zich in het buitenland bevinden. De tot 1940 tot stand gekomen uitleveringsverdragen waren echter vaak niet toereikend om in dergelijke gevallen de daders aan een andere staat uit te leveren. De Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven beoogde in deze lacune te voorzien (zie Kamerstukken II 1951/52, 2511, nr. 11).

Achtergrond artikel 51a, tweede lid, Uitleveringswet

Artikel 51a Uitleveringswet is ingevoegd bij wet van 10 mei 1973 ter uitvoering van de specifieke uitleveringsbepalingen van het op 16 december 1970 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag tot bestrijding van het wederrechtelijk in zijn macht brengen van luchtvaartuigen en het op 23 september 1971 te Montreal tot stand gekomen Verdrag tot bestrijding van wederrechtelijke gedragingen gericht tegen de veiligheid van de burgerluchtvaart. De verdragsbepalingen bieden staten die uitlevering afhankelijk maken van

het bestaan van een verdrag, de mogelijkheid om de verdragen te beschouwen als de wettelijke basis voor uitlevering wegens de in die verdragen bedoelde strafbare feiten. Het verschaffen van een facultatieve rechtsbasis voor uitlevering was uniek in het verdragenrecht en stelde Nederland voor een wettelijk probleem. De Nederlandse wetgever moest zich expliciet uitlaten over de in de verdragen geboden mogelijkheid voor uitlevering. Daartoe strekt artikel 51a van de Uitleveringswet. De regering achtte het - omwille van preventie en een efficiënte en effectieve berechting - niet wenselijk om uitlevering voor de in de verdragen opgenomen strafbare feiten te beperken tot staten waarmee specifieke uitleveringsverdragen bestaan. Hierbij werd opgemerkt dat dit op zichzelf geen afwijking is van artikel 2 van de Uitleveringswet, dat immers slechts over 'verdrag' spreekt, wat geen specifiek uitleveringsverdrag behoeft te zijn (Kamerstukken II 1971/72, 11866, nr. 3, p. 5). Sindsdien biedt artikel 51a Uitleveringswet de rechtsbasis voor uitlevering van misdrijven die zijn omschreven in een multilateraal verdrag dat niet specifiek ziet op uitlevering.

Wijziging van de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven

Indien de bepaling van het Genocideverdrag en de bepaling van de Verdragen van Genève en het daarbij behorende Tweede Aanvullende Protocol die betrekking hebben op uitlevering worden afgezet tegen de aard en achtergrond van de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven en artikel 51a, tweede lid, Uitleveringswet, ligt het in de rede om aansluiting te zoeken bij de Overlevering inzake oorlogsmisdrijven. Zo kenmerken de in artikel 51a Uitleveringswet opgesomde multilaterale verdragen zich door de aanwezigheid van een specifieke en concrete uitleveringsbepaling en een bepaling die het betreffende verdrag aanwijst als rechtsbasis voor uitlevering. Het Genocideverdrag en de Verdragen van Genève en het daarbij behorende Tweede Aanvullende Protocol zijn in dit verband aanzienlijk minder gedetailleerd van aard en kennen dergelijke uitgewerkte bepalingen niet. De verdragen duiden slechts op de mogelijkheid tot uitlevering en bepalen dat dit geschiedt overeenkomstig de nationale voorschriften.

Naast dit verdragstechnische onderscheid geldt het inhoudelijke argument dat genocide en oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict betrekking hebben op dezelfde categorie internationale misdrijven als de in de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven vermelde misdrijven; allen vallen zij onder het internationale gewoonterecht. De in artikel 51a Uitleveringswet opgesomde misdrijven zijn, met uitzondering van het misdrijf foltering, van een andere orde en dienen als verdragsmisdrijven te worden gekwalificeerd.

Door de toevoeging van het Genocideverdrag en voorts het Tweede Aanvullende Protocol in samenhang met de uitbreiding van een ernstige schending met de zinsnede “of een daarmee gelijkwaardige schending” aan artikel 1 van de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven, wordt de reikwijdte van de wet verruimd van oorlogsmisdrijven tot een belangrijk deel van de internationale misdrijven zoals deze zijn opgenomen in de Wim en het Statuut van Rome. In dit licht stel ik voor om de titel ‘Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven’ te wijzigen in ‘Wet uitlevering inzake internationale misdrijven’, teneinde de nieuwe reikwijdte in de titel beter tot uitdrukking te laten komen. Een zelfstandige, geconcentreerde wet betreffende de uitlevering van internationale misdrijven is praktisch, overzichtelijk en consistent. Zo blijkt duidelijk - ook voor het buitenland - wat de mogelijkheden zijn voor Nederland ten aanzien van de uitlevering van internationale misdrijven en is het in lijn met de bij de implementatie van het Statuut van Rome gekozen weg om de uitvoering van internationale verplichtingen zo veel mogelijk onder te brengen in verschillende zelfstandige wetgeving (zie de Uitvoeringswet Internationaal Strafhof en de Wet internationale misdrijven).

4. Overname van strafvervolging

De ontwikkeling van het internationale strafrecht is met de totstandkoming van het Joegoslaviëtribunaal in 1994 en het Rwandatribunaal in 1995, en meer recentelijk met het Internationaal Strafhof in 2002, in een stroomversnelling geraakt. Dit geldt in het bijzonder voor het internationale strafprocesrecht. De opsporing, vervolging en berechting van verdachten die zich schuldig hebben gemaakt aan ernstige (internationale) misdrijven, zijn met de instelling van deze internationale gerechten niet uitsluitend meer een aangelegenheid van soevereine staten. Hoewel de internationale gerechten zelfstandig bevoegd en onafhankelijk zijn in de beslissing ten aanzien van de opsporing, vervolging en berechting, zijn zij echter voor de effectuering van hun beslissingen in belangrijke mate afhankelijk van de mogelijkheid en bereidwilligheid van staten om met hen samen te werken. Internationale gerechten en nationale autoriteiten vullen elkaar dus aan in de strijd tegen straffeloosheid van daders van de meest ernstige misdrijven. Deze samenwerking is tweezijdig en omvat verschillende vormen van rechtshulp, waaronder de overname van strafvervolging. De mogelijkheden die internationale straftribunalen als het Joegoslaviëtribunaal en het Rwandatribunaal hebben voor de vervolging en berechting van verdachten van internationale misdrijven, zijn niet onbeperkt. Vanwege het temporeel beperkte mandaat dienen internationale straftribunalen hun vervolgingsbeleid te richten op de ‘high level suspects’. De vervolging en berechting van personen die een minder grote rol en verantwoordelijkheid in

het complex van strafbare feiten hebben, worden veelal overgelaten dan wel overgedragen aan nationale autoriteiten.

Nederland heeft als gastland van verschillende internationale gerechten een bijzondere verantwoordelijkheid en belang dat de internationale gerechten hun doelstelling behalen, en voorts dat de straffeloosheid van daders van internationale misdrijven wordt voorkomen. Dit betekent dat Nederland (lees: het openbaar ministerie) in beginsel in staat moet zijn om een verzoek van een internationaal gerecht terzake de overname van strafvervolgning te kunnen inwilligen.

De huidige strafwetgeving biedt daartoe geen mogelijkheid. In artikel 4a Sr - dat ziet op afgeleide rechtsmacht - is bepaald dat Nederland de strafvervolgning kan overnemen van een vreemde staat op grond van een verdrag waaruit de bevoegdheid tot strafvervolgning voor Nederland volgt. De Hoge Raad heeft in zijn arrest van 21 oktober 2008 uitgemaakt dat een internationaal gerecht als het Rwandatribunaal redelijkerwijs niet onder het begrip 'vreemde staat' kan worden gebracht en voorts dat de enkele omstandigheid dat een extensieve interpretatie van het begrip 'staat' als bedoeld in artikel 4a Sr in het algemeen mogelijk is, dit niet anders maakt (HR 21 oktober 2008, nr. 08/00142, LJN BD6568, NJ 2009, 108). In onderhavig wetsvoorstel wordt voorgesteld om de reikwijdte van artikel 4a Sr te verruimen in die zin dat een strafvervolgning ook kan worden overgenomen van een internationaal gerecht. Voor een verdere verduidelijking op dit onderdeel wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting (artikel II), waarbij wordt ingegaan op het voorstel om het verdragsvereiste bij de overname van strafvervolgning van internationale gerechten niet te stellen.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

Aan artikel 4a Sr wordt een nieuw derde lid toegevoegd dat bepaalt dat de Nederlandse strafwet ook toepasselijk is op een ieder tegen wie de strafvervolging door Nederland is overgenomen van een internationaal gerecht. Hierdoor heeft Nederland in beginsel de mogelijkheid om een verzoek tot overname van een strafvervolging van een internationaal gerecht te honoreren. Van een verplichting tot overname is geenszins sprake.

Het begrip ‘internationaal gerecht’ dient in dit verband ruim te worden geïnterpreteerd. Onder dit begrip vallen alle tribunalen en hoven die zich bezighouden met de vervolging en berechting van verdachten van (internationale) misdrijven die de internationale gemeenschap aangaan. Hierbij kan worden gedacht aan zuiver internationale tribunalen als het Internationaal Strafhof (ICC), Joegoslaviëtribunaal (ICTY) en het Rwandatribunaal (ICTR), maar ook aan geïnternationaliseerde, gemengde tribunalen als het Speciale Hof voor Sierra Leone (SCSL) en het Speciaal Tribunaal voor Libanon (STL). Een tribunaal zonder overwegend internationaalrechtelijke kenmerken valt niet onder het begrip internationaal gerecht. Internationale kenmerken kunnen worden opgemaakt uit bijvoorbeeld het toepasselijk recht, samenstelling van de staf en de aard van de misdrijven. De betrokkenheid van de internationale gemeenschap bij het internationaal gerecht en daarmee de controle van de internationale gemeenschap over de kwaliteit van de rechtspleging van dat gerecht dienen afdoende gewaarborgd te zijn.

De overname van strafvervolging van een internationaal gerecht dat originele rechtsmacht heeft, wordt - evenals bij terroristische misdrijven als bedoeld in artikel 4a, tweede lid, Sr - niet afhankelijk gesteld van de aanwezigheid van een verdrag waaruit de bevoegdheid tot strafvervolging voor Nederland blijkt. Het enkele schriftelijke verzoek van het internationaal gerecht om overname van strafvervolging van een verdachte creëert derhalve de bevoegdheid voor de Nederlandse autoriteiten om de strafvervolging over te nemen. Het stellen van de voorwaarde dat een verdrag, waaruit de bevoegdheid tot overname van strafvervolging voor Nederland volgt, ten grondslag moet liggen aan het verzoek acht ik in dit verband niet noodzakelijk. Zo geschiedt de instelling van een internationaal gerecht immers altijd bij een (bilateraal) verdrag tussen de vertegenwoordiger van de internationale gemeenschap en de staat die zijn originele rechtsmacht over de strafbare feiten overdraagt aan het internationale gerecht (vgl. SCSL en STL) of bij een besluit van een volkenrechtelijke instantie als de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (vgl. ICTY en ICTR) die zijn bevoegdheid ontleent

aan een verdrag als het Handvest van de Verenigde Naties waar Nederland partij bij is. Hiernaast moet worden opgemerkt dat veel internationale gerechten in Nederland zijn gevestigd en dat met deze gerechten ook een zetelverdrag is gesloten.

Voorts zullen de betrokkenheid en controle van de internationale gemeenschap waarborgen dat alle internationale normen als vervat in het IVBPR en het EVRM gerespecteerd zullen worden door het betreffende gerecht. Door het ontbreken van het verdragsvereiste zullen Nederland en het betreffende internationale gerecht niet worden gedwongen tot het sluiten van een ad hoc-verdrag voor de overname van een enkele strafzaak. Dit komt een voortvarende vervolging en berechting van de verdachte ten goede.

Artikel II, onderdeel A, B en C

In het huidige artikel 2, tweede lid, Wim is bepaald dat de rechtsmacht van de Wim ook van toepassing is op een aantal commune misdrijven die nauw verband houden met een internationaal misdrijf. Het gaat daarbij om commune misdrijven als opruiing tot een internationaal misdrijf, heling, witwassen en deelneming aan een criminele organisatie. Deze commune misdrijven spelen zich veelal af in de fase voorafgaand aan het internationale misdrijf en faciliteren het plegen van een internationale misdrijf. Dergelijk misdrijven kunnen dan ook worden aangemerkt als nagenoeg even ernstig en verwerpelijk als het internationale misdrijf zelf.

Het tweede lid van artikel 2 dient mede ter implementatie van artikel 25 van het Statuut van Rome dat ziet op de individuele strafrechtelijke verantwoordelijkheid, waaronder de strafrechtelijke deelnemingsvormen als voorbereiding, uitlokking, deelneming en opruiing. Uit het Statuut van Rome volgt dat strafrechtelijke beginselen als de aansprakelijkheid van bevelhebbers (artikel 28), de niet-verjaring (artikel 29) en de immuniteiten (artikel 27) zowel van toepassing zijn op de internationale misdrijven als de daarmee nauw verbonden commune misdrijven. Deze algemene strafrechtelijke beginselen zijn in paragraaf 3 en 4 van de Wim geïmplementeerd. Hierbij is het, mede gelet op het bepaalde in het Statuut van Rome, logischerwijs de bedoeling van de nationale wetgever geweest om voornoemde algemene beginselen ook te laten gelden voor de aanverwante commune misdrijven. Dit is gedaan door in het tweede lid van artikel 2 de betreffende commune misdrijven gelijk te stellen met ‘een van de in deze wet omschreven (internationale) misdrijven’. Nu de gelijkstelling van de commune misdrijven met de internationale misdrijven in de context van de rechtsmacht (artikel 2 Wim) is geplaatst, kan dit mogelijk tot onduidelijkheid leiden ten aanzien van de toepasselijkheid van de algemene strafrechtelijke beginselen als opgenomen in paragraaf 3 en

4 van de Wim voor deze commune misdrijven. Door in de definities van artikel 1 Wim te bepalen – in plaats van in artikel 2, tweede lid - dat deze commune misdrijven voor zover gerelateerd aan een internationaal misdrijf gelijkgesteld worden met een in deze wet omschreven internationaal misdrijf, wordt verduidelijkt dat overal waar in de Wim wordt gesproken van ‘in deze wet omschreven misdrijven’ dit betrekking heeft op de in artikel 1, vierde lid, genoemde commune misdrijven.

Artikel II, onderdeel D

De redactionele wijziging van artikel 12 Wim vloeit voort uit de wijziging van de titel ‘Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven’ in de ‘Wet uitlevering inzake internationale misdrijven’. Zie de artikelsgewijze toelichting bij artikel III.

Artikel II, onderdeel E

Aan artikel 21 wordt een derde lid toegevoegd dat bepaalt dat de ruime extraterritoriale rechtsmacht van artikel 2 Wim voor het misdrijf genocide terugwerkt tot aan 18 september 1966. Dit is de datum van inwerkingtreding van de Uitvoeringswet genocideverdrag. In artikel 1 van die wet is het misdrijf genocide voor het eerst naar Nederlands recht strafbaar gesteld. Nu uit artikel 16 Grondwet voortvloeit dat rechtsmacht voor een misdrijf niet verder in tijd kan terugwerken dan het moment waarop het betreffende misdrijf naar Nederlands recht strafbaar is gesteld, kan de rechtsmacht voor het misdrijf genocide niet verder terugwerken dan de datum van inwerkingtreding van de Uitvoeringswet genocideverdrag. Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 2 van het algemeen deel van de toelichting waarin uitvoerig op dit onderdeel is ingegaan.

Artikel III

In dit onderdeel wordt een aantal wijzigingen in de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven doorgevoerd. De belangrijkste wijziging betreft artikel 1 van de wet. De wijzigingen in de overige artikelen van de wet zijn merendeels een gevolg van de wijzigingen in artikel 1.

De eerste wijziging van artikel 1 betreft de toevoeging van het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide van 9 december 1948 (Trb. 1960, 32) en het Tweede Aanvullende Protocol bij de Verdragen van Genève betreffende de bescherming van de slachtoffers van niet-internationale gewapende conflicten van 8 juni 1977 (Trb. 1980, 88).

De toevoeging van het Tweede Aanvullende Protocol dient te worden gelezen in samenhang met het gemeenschappelijk artikel 3 van de reeds in artikel 1 opgesomde Verdragen van Genève. Het Tweede Aanvullende Protocol is immers een uitbreiding van de materiële normen in een niet-internationaal gewapend conflict als neergelegd in het gemeenschappelijk artikel 3 van de Verdragen van Genève. Het begrip ‘ernstige schending’ als bedoeld in artikel 1 van deze wet ziet op *ernstige* schendingen van materiële normen van humanitair recht in zowel een internationaal gewapend conflict als in een niet-internationaal gewapend conflict. Het begrip ‘ernstige schending’ in de zin van deze wet is een materieelrechtelijk criterium en moet niet verward worden met het verdragstechnische begrip ‘ernstige schending’ (‘grave breach’) als bedoeld in de Verdragen van Genève dat uitsluitend betrekking heeft op oorlogsmisdrijven in de context van een internationaal gewapend conflict. In de Verdragen van Genève wordt een strikt onderscheid gemaakt tussen het begrip ernstige schendingen en het begrip (‘gewone’) schendingen. De reden voor dit strikte verdragsrechtelijke onderscheid is gelegen in de voor verdragspartijen verdergaande verdragsverplichtingen bij oorlogsmisdrijven in een internationaal gewapend conflict (zoals de verplichting tot strafbaarstelling, vestiging universele rechtsmacht en *aut dedere aut judicare*) dan bij oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict.

Voorts wordt voorgesteld om de reikwijdte van artikel 1 te verruimen door middel van de toevoeging van begrip ‘internationaal gerecht’. De huidige tekst van artikel 1 beperkt de uitlevering tot staten. Door middel van de toevoeging van het begrip ‘internationaal gerecht’, heeft Nederland in beginsel de mogelijkheid om een verzoek tot uitlevering van een internationaal gerecht - dat niet gevestigd is op Nederlands grondgebied en waarmee derhalve geen Zetelverdrag is gesloten - te honoreren. Het begrip ‘internationaal gerecht’ dient in dit verband ruim te worden geïnterpreteerd. Zie in dit verband artikel I van de artikelsgewijze toelichting.

Naast voornoemde verruiming wordt een aantal redactionele wijzigingen doorgevoerd. Dit betreft de wijziging van het klassieke woord ‘mogendheid’ in het hedendaagse verdragsrechtelijke begrip ‘staat’ en de wijziging van de titel in ‘Wet uitlevering inzake internationale misdrijven’, aangezien de wet met de toevoeging van het Genocideverdrag niet meer beperkt is tot oorlogsmisdrijven. Tot slot wordt de term ‘overlevering’ gewijzigd in ‘uitlevering’. De term overlevering is naar de huidige Nederlandse rechtsopvatting voorbehouden aan het rechtshulpverkeer tussen Nederland en internationale gerechten en het rechtshulpverkeer binnen de Europese Unie. Deze rechtsverhoudingen worden namelijk niet

gezien als klassiek interstatelijk. Rechtshulpverkeer met landen buiten de Europese Unie, waarbij personen van de rechtsmacht van een staat naar de rechtsmacht van een andere staat worden gebracht, pleegt te worden geduid als uitlevering.

Gegeven

De Minister van Justitie